

ҚОСТАНАЙ ОБЛЫСЫ ӘКІМДІГІ
БІЛІМ БАСҚАРМАСЫНЫҢ
«ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ҚОЛДАУ ЖӘНЕ
ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУ Өңірлік
ОРТАЛЫҒЫ» КММ

КГУ «РЕГИОНАЛЬНЫЙ ЦЕНТР
ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ ПОДДЕРЖКИ И
ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ»
УПРАВЛЕНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ
АКИМАТА КОСТАНАЙСКОЙ ОБЛАСТИ

**«ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙДА ӘСКЕРИ-ПАТРИОТТЫҚ
ТӘРБИЕ БАЛАЛАРДЫ ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУ
ЖҮЙЕСІНЕ ТАРТУДЫҢ МАҚСАТТЫ ПРОЦЕСІ
РЕТІНДЕ»**

**әскери-патриоттық бағыт бойынша
семинардың**

**облыстық
МАТЕРИАЛДАР ЖИНАҒЫ**

Қостанай қ, 2023 ж.

«Қазіргі жағдайда әскери-патриоттық тәрбие балаларды қосымша білім беру жүйесіне тартудың мақсатты процесі ретінде» әскери-патриоттық бағыты бойынша облыстық семинардың материалдары

МАЗМҰНЫ

Айжаров М.К., Азаматтық және ұлттық бірегейлікті қалыптастырудағы әскери-патриоттық тәрбиенің рөлі.....	4
Ескенова Б.А., Оқушыларға әскери-патриоттық тәрбие берудің маңызы.....	7
Романовская Л.М. Жас теңізшілер клубының үйірмелерінде тәрбие мен оқыту жүйесі арқылы оқушылардың патриоттық тәрбиесіне, жеке-жеке дамуына жағдай жасау.....	12
Абуова Б.Ж., Әскери-патриоттық тәрбие мектептегі тәрбие жұмысының маңызды бағыттарының бірі ретінде.....	14
Харченко И.М., Шваб М.И., «ЕББҚ бар балаларды әскери-патриоттық тәрбиелеудегі заманауи тәсілдер» шеберлік сыныбы»	19
Какимжанов К.К., Жас теңізшілер клубының үйірмелерінде тәрбие мен оқыту жүйесі арқылы оқушылардың патриоттық тәрбиесіне, жеке-жеке дамуына жағдай жасау.....	21

Азаматтық және ұлттық бірегейлікті қалыптастырудағы әскери-патриоттық тәрбиенің рөлі

Айжаров Мирас Кушербаевич,
*Қостанай облысы әкімдігінің білім
басқармасының
«Лисаков қаласының білім бөлімі»
ММ әдіскері*

Жастарға патриоттық тәрбие беру-еліміздің мемлекеттік жастар саясатының бір бөлігі.

Өз елінің патриоты болу - мақтаныш пен қадір-қасиетке ие кез келген адам үшін әрқашан үлкен мәртебе. Бірақ олар патриот болып туылмайды, олар болады. Сонымен қатар, сенімді дамып келе жатқан мемлекеттегі патриоттық тәрбиені тек шығармашылық процесс ретінде бағалауға болмайды. Бұл жастар үшін күрес, елдің болашағы, мәжбүрлі көші-қон, қылмыстың өсуі, нашақорлық, алкоголизм және экстремистік көңіл-күй сияқты жағымсыз құбылыстарға қарсы күрес.

Қазақстан полиэтникалық және көпконфессиялық қоғамдық құрылымы бар мемлекет патриотизмге, өз жеріне деген сүйіспеншілікке негізделген біртұтас идеологияны құруға ұмтылады. Бұл бірізділікті, тұтастықты және бірлік пен қоғамдық келісімді сақтауды талап ететін өте күрделі міндет.

Қазақстанның ұлттық идеологиясының негізгі басымдығы, менің ойымша, мемлекеттік биліктің негізгі стратегиялық конституциялық міндетті іске асыру саясатын жүргізуге жәрдемдесуі - «өзін демократиялық, зайырлы, құқықтық және әлеуметтік мемлекет ретінде бекіту, оның ең жоғары құндылықтары адам, оның өмірі құқықтары мен бостандықтары болып табылады».

Мемлекеттің аса маңызды міндеті азаматтардың бойында жоғары патриоттық сананы, өз Отанына деген мақтаныш сезімін қалыптастыру, Отан мүддесін қорғау жөніндегі азаматтық борыш пен конституциялық міндеттерді орындауға дайындығын, мағыналы азаматтық ынтымақтастық пен қатыстылық сезімін, этносаралық және тұлғааралық өзара түсіністікті тәрбиелеу болып табылады.

Азаматтық бірегейлікті қалыптастырудағы патриоттық тәрбиенің рөлі, азаматтық мәселесін қарау патриотизм мәселесін қараумен тығыз байланысты. Туған жерге деген сүйіспеншілік туралы сөздерден кейін ел мен халықтың тағдыры үшін ерік-жігер мен жауапкершілікпен бекітілген әрекеттер орындалуы керек. Патриотизм азаматтық бірегейлікті қалыптастырудың негізгі факторларының бірі болып табылады, «азаматтықтың» көрінісі ретінде әрекет етеді және Отан игілігіне бағытталған қызметте көрініс табады.

Қазіргі уақытта азаматтық бірегейлікті қалыптастырудағы патриоттық тәрбиенің мәселелері мен рөліне көп көңіл бөлінеді. Бұл проблема әлемдік геосаяси аренадағы шиеленіскен жағдайға байланысты ең өзекті болып отыр.

Патриотизм азаматтық бірегейлікті қалыптастырудың негізгі факторларының бірі болып табылады, «азаматтықтың» көрінісі ретінде әрекет етеді және Отан игілігіне бағытталған қызметте көрініс табады.

Моральдық тұрғыдан сау жастарды тәрбиелеу тек өз тарихын, алдыңғы ұрпақтардың дәстүрлерін құрметтеу, олардың жетістіктері мен подіктерін құрметтеу негізінде мүмкін болады. Ұлттық қадір-қасиет пен ұлттық мақтаныш сезімін жандандырмай, адамдарды жоғары істерге итермелеу мүмкін емес.

Соңғы жылдары мектептер жанындағы әскери-патриоттық және әскери-спорттық құралымдар желісінің қалай қарқынды өсіп келе жатқаны, әскери-шефтік байланыстар кеңейіп, әскери және азаматтық жастар арасындағы өзара іс-қимыл жіпшелері нығайып келе жатқаны айқын көрінеді. Патриоттық іс-шаралардың үлкен массасы әскери бөлімдер қолбасшылығының, ардагерлер ұйымдарының өкілдерінің қатысуымен және олардың формасы мен мазмұны бойынша әр түрлі болады. Бұл армияға шығарып салудың, жас жауынгерлердің әскери ант қабылдауының және әскери борышын өтеген әскери қызметшілерді құрметтеудің салтанатты рәсімдері. Бұл тақырыптық викториналар, «Ерлік сабақтары», «Ашық есік күндері» акциялары мен конкурстары. Әр түрлі әскерилендірілген эстафеталар мен ойындар. Бұл азаматтық оқу орындарының оқушыларын тарта отырып, «Жас ұлан» армиялық ән фестивалін және «Айбын» әскери-патриоттық жастар жиынын қоса алғанда, әскери-патриоттық клубтардың түрлі республикалық кеңестері мен слеттері.

Лисаков қаласында 7 жалпы білім беретін мектеп бар. Әр мектепте АӘД оқытушы-ұйымдастырушылары жұмыс істейді. Барлық мұғалімдердің жоғары білімі бар. Жыл сайын қорғаныс істері жөніндегі бөліммен бірлесіп оқу жылының басында 3 күндік оқу-әдістемелік сабақ және оқу жылының соңында 1 күндік сабақ өткізіледі.

2018 жылы Қазақстанда «Жас сарбаз» балалар-жасөспірімдер әскери-патриоттық қозғалысы» Республикалық қоғамдық бірлестігі құрылғаны белгілі. Мұнда өскелең ұрпақ пен жастардың бойында патриоттық сана мен өз Отанына деген адалдық қалыптасады, Лисаков қаласында «Жас сарбаз» АПК бар, барлығы 8 клуб ____ оқушыны қамтиды. Әр клубта «Жас сарбаз» логотипі бар арнайы форма бар

Белгілі АПК-нің бірі – «Ұлан» клубы Лисаковте 20 жылдан астам уақыт жұмыс істейді. Осы жылдар ішінде оның тәрбиеленушілері өз жетістіктерін сөзбен емес, іспен дәлелдеді, облыстық, халықаралық және республикалық жарыстардың жүлдегерлері атанды.

2023 жылдың қыркүйек айынан бастап «№6 жалпы білім беретін мектебі» КММ базасында «SMART-SARBAZ» үйірмесі ашылады.

Әр оқу жылының қаңтар-мамыр айлары аралығында 15 жылдан астам уақыт бойы әскерге шақырылғанға дейінгі жастар арасында қалалық

спартакиада, ӘПК арасында «Жас сарбаз» спартакиадасы өткізіліп келеді. Спартакиадаға келесі түрлер кіреді:

«Қорғау» операциясы оған жеке қорғаныс құралдарын қолдана отырып жарыстар кіреді (командада газ маскасын біраз уақытқа кию), зардап шеккен адамды зақымдану аймағынан тасымалдау, білек буынын иммобилизациялау.

«Ұлан» операциясы-жалпыфизикалық дайындық бойынша жарыс, барға тартылу, жатып тұрып қолды бүгу және созу.

«Снайпер» операциясы-оқ ату, АҚМ бөлшектеу және құрастыру бойынша жарыстар.

«Әскери іс үшін пайдамен» операциясы - өрескел жер үстінде кросс.

Спартакиада қорытындысы бойынша жеңімпаз команда кубокпен және грамоталармен марапатталады. Жүлдегер командалар грамоталармен марапатталады. Спартакиадаға қаланың 150-ден астам оқушысы қатысады.

Жыл сайын оқу бағдарламасына сәйкес оқу-далалық жиындар өткізіледі. Алымдар 5 күн ішінде өткізіледі. УПС-те оқушылар оқу материалын тәжірибеде оқиды. 2021-2022 оқу жылында УПС балалар лагерін жөндеуге байланысты «Мектеп-лицей» ҚММ базасында өткізілді.

Қала базасында түрлі жарыстар өтуде, осылайша біз Sport-Fest Kazakhstan республикалық спартакиадасының облыстық кезеңін қабылдадық, онда №6 жалпы білім беретін мектеп пен мектеп-гимназияның екі ӘТҚ командасы мен құрама командасы болды.

Осылайша, Лисаков қаласының білім беру ұйымдары қала мектептерінің оқушылары мен жастардың бойында патриотизмді қалыптастыруға үлес қосады.

Оқушыларға әскери-патриоттық тәрбие берудің маңызы

Ескенова Бахытжамал Абеновна,
*Қостанай облысы әкімдігі білім
басқармасының «Абай атындағы
жалпы білім беретін мектебі» КММ
директорының тәрбие жұмысы
жөніндегі орынбасары*

Мемлекеттің барлық тарихы жастарды отансүйгіштікке тәрбиелеу мен Отан қорғаушылардың жоғары рухын, батылдығын, ерлігін, жауапкершілігін, ұрыстағы беріктігін қалыптастыру міндеттерін табысты шешумен байланысты. Әскери патриоттық тәрбиелеу - азаматтарға патриоттық тәрбие берудің негізгі бөлігі. Әскери патриоттық тәрбие беру, еліміздің қауіпсіздігін қамтамасыз ететін сенімді қорғаудың міндеттерін шешу үшін қажетті, патриоттық және рухани - психологиялық қасиеттерді қалыптастыруға міндетті. Әскери - патриоттық тәрбиелеудің мақсаты - азаматтардың патриоттық парыздың терең түсінігін, Отан қорғауға дайындығын қалыптастыру, және де еліміздің тұтастығы мен бірлігін нығайту, Қазақстан халықтарының достығын сақтау міндеттерін шешуге қабілетті азаматтарды тәрбиелеу.

Жас ұрпақты Отанына, халқына, еліне, жеріне деген сүйіспеншілікке тәрбиелеп, олардың бойына сіңіріп қалыптастыру халық тәрбиесінде жетекші орын алады. Патриоттық тәрбие беру арқылы оқушының саналы сезімін көзқарасын қалыптастырады. Білім беру ұйымдарында патриоттық тәрбиенің тереңдеуі Отанымыздың саналы да белсенді күрескерлерін тәрбиелеуге, оларды еліміздің игілігіне жанқиярлықпен еңбек етуге, республикамыздың мүддесін қорғауға жаңа мүмкіндіктер туғызады. Жастарды Отанды қорғауға даярлау, жас азаматтардың патриоттық тәрбиесінің танымдары мен мінездерін қалыптастыру күрделі және сан түрлі процесс. Оқушының дүние танымын, білімін, көзқарасын қалыптастыруда мектеп шешуші рөл атқарады. Аға ұрпақтың лайықты мұрагері болу үшін жастарға халқымыздың Отан мүддесі жолында жасаған ерлік істерінің ұлылығын жете түсіндіре отыруымыз қажет. Сол арқылы әр жас жігіт, бойжеткен қыз еліміздің келешегі жолында табанды күрескер болуы керек екенін түсінуі тиіс. Ер жүрек адамды, табанды күрескерді тәрбиелеудің негізі мектепте басталады. Әскери - патриоттық, тәрбиеге - оқушыларды Отан қорғауға ұдайы әзір болуға моральдік жағынан даярлау ұстаздар құзырында. Осыған орай мектепте «Жас сарбаз» қорғаныс – спорттық үйірмесі сыныптан тыс жұмыс жүргізеді. Үйірме құрамына 15 оқушы қабылданды.

«Жас сарбаз» қорғаныс-спорттық үйірмесінің мақсаты:

☛ оқушылардағы азаматтық-патриоттық танымды, рухани- ізгілік көзқарасты жүйелеу;

- ☀ шығармашылық белсенділікті , тарихи-мәдени құндылықты талап ету, танымдық қызығушылықтарын дамыту;
- ☀ оқушыларға қазіргі өмірдегі туындайтын қиын жағдайлардың талаптарын әлеуметтендіруге жағдай жасау;
- ☀ оқудан тыс жұмыстарға қатыстыра отырып оқушылардың тәрбиелік деңгейін көтеру.

Үйірме мүшелері тәртіпті болу, сабақтан қалмау, барлық пәндерден үлгеру міндеттерін атқарады. Дене тәрбиесі және спортпен үнемі шұғылданады, салауатты өмір салтын насихаттайды. Үйірменің барлық іс-шараларына үнемі қатысып отырады, мектепте, үйде, қоғамдық орындарда жоғары мәдениеттілік үлгісін көрсете біледі.

«Жас сарбаз» үйірмесінің мүшелері антта айтылған барлық талаптарды қатаң орындай отырып, қала көлемінде өткізілетін сайыстарда мектеп намысын әрдайым қорғап отырады. Мектептің мүлкін ұқыпты қарап, оқу-материалдық базаны жетілдіру үшін ұстазына көмектесуге әзір. Өз командасының атын жоғары ұстауға міндетті.

Взвод командирі Мукумов Мейрам өзін еңбекте де, сабақта да үлгілі ұстайды, барлық взводтың құрамын, мүшелерін толық біледі. АӘТД пәні оқытушысымен бірге клуб мүшелеріне әр түрлі сабақтар мен жаттығулар өткізуде көмектеседі, барлық жарысқа қатысқан оқушылардың есебін алып отырады.

Үйірме жетекшісі Какимжанов Қайрат Кәкімжанұлы үйірме жұмысын ұйымдастырып басқарады, үйірме мүшелерінің өмір қауіпсіздігіне жауап береді. Үйірме мүшелерімен жаттығулар, әскери-патриоттық бағыттағы сабақтар, кездесулерді жоспарлы түрде жүргізіп отырады.

Сондай-ақ, мектепте, қала көлемінде өткізілетін сайыстарға қатысуға командалар дайындайды. Балалар ұйымдарымен, басқа әскери патриоттық үйірмелермен тығыз байланыс орнатып, жұмыс жүргізеді.

Үйірме жұмысы негізгі бағыттары бойынша жүзеге асырылып келеді: Қарулы Күштердің даму тарихын, әскери жарғыларды оқып үйретеді, ұлттық және қазіргі заманғы ұрыс техникаларымен таныстырады. Саптық және атыс дайындығына үйретеді. Өмір қауіпсіздігі негіздеріне, алғашқы көмек көрсету әдістерін үйірме мүшелері жақсы меңгереді. Жыл сайын 1 Наурыз - дүниежүзілік азаматтық қорғаныс күніне арналған іс-шараларға белсенді қатысады. Қалалық "Жас сарбаз" спартакиадасының "Қорғаныс" операциясының тұрақты қатысушылары. «Өрт болған жағдайдағы қызметкердің іс-әрекеті. Құтқарушы және басқа да күрт шаруалардың жүргізілуі» туралы әңгімелесу жұмысы жүргізілді. Нысандық жаттығуларға дайындықты жүргізу барысында келесі іс-шаралар жүзеге асырылды:

- 🌐 ТЖ туындайтындай жағдайда оқушылар мен қызметкерлердің іс-әрекеті;
- 🌐 Экстремалды жағдайларда уақыттың тығыздығы жағдайындағы оқушыларды құтқару бойынша дағдыларын қалыптастыру.
- 🌐 Оқушылар мен қызметкерлерге медициналық көмектің көрсетілуі жайлы түсінік;

🌐 Газқағарлар мен жеке қорғаныс құралдарын пайдалану дағдылары пысықталды.

Оқушылардың әскери-далалық жиыны да жыл сайын өткізіліп, оқушылар білімдерін шындап қайтады. Қоғамның армиямен байланысын нығайту, әскери қызметшілер бойында қазақстандық патриотизм, интернационализмді қалыптастыру, Қазақстан Респу-бликасының Қарулы Күштері қатарында қызмет етуді мақтан тұту, аға ұрпақтың жауынгерлік дәстүріне, әскери борыш пен әскери антқа адалдық сезімдерін тәрбиелеу - әскери тәртіпті, тұтастай алғанда, ұрысқа әзірлікті күшейтуге осы әскери-далалық жиыны ықпал етеді.

Далалық оқу жиыны кезінде оқушылар пневматикалық винтовкадан оқ атудан, оқулық гранатаны нысанаға дәл лақтырудан, АК-74 автоматын жартылай бөлшектеу және жинаудан, газтұмшасын мен жалпыәскери қорғаныс жиынтығын кияуден нормативтер тапсырды. Сонымен қатар оқушылар кедергілер жолағынан да сүрінбей өтті. Оқу дала жиынында оқушылар алғашқы әскери дайындық пәнінен оқып, білгендерін тәжірибе жүзінде көрсете білді.

Ел өміріндегі бірқатар проблемаларды шешу көп жағдайда азаматтық қоғамның даму деңгейіне, жоғары патриоттық сананың қалыптасуына, өз еліне деген мақтаныш сезімге, Отанының мүдделерін қорғау жөніндегі азаматтық борышты орындауға дайындығын тәрбиелеуге байланысты.

Қасиетті хадис: “Отанды сүю иманнан-дүр”, дейді. Елін сүю, Отанын қорғау қашаннан ер жігіттің парызы болған. “Отаншыл сезім жас ұрпақ бойына қайдан беріледі? “Отан от басынан басталады”, дейтін халықтың ұрпағы бұл сенімнен шыға алып жүр ме? Қазіргі күні жастарымыздың бойындағы отаншыл рух, патриоттық сезім қай деңгейде?” деген сауалдардың бізді ойландыруы заңдылық.

Жеке тұлғаның әлеуметтенудегі негізгі бағыттың бірі жеке адамның Отанмен сәйкестігі болып табылады. Бұл ретте "Отан" ұғымы адамның туған жерімен, жақындарымен және туыстарымен ғана шектелмейді, сонымен қатар эмоциялық-психологиялық сезімдер (махаббат, патриотизм, шынайы берілгендік, ұлттық мақтаныш сезімдері және басқалар) қырынан да ұғынылады. Көпшілік адамдардың санасында өскелең ұрпаққа патриоттық тәрбие беру тек әскери борышын орындау деп ұғынылуы патриоттық тәрбие түсінігінің мазмұн аясын тарылта түседі.

Патриоттық - қазақстандықтардың тағдыры мен дүниетанымы, өмір үлгісі, ұлттық сана-сезімі, біздің мемлекет пен қоғамның дамуы және қалыптасу ерекшелігі көрініс табатын маңызды рухани-адамгершілік және мәдени-тарихи құндылықтарына тәрбиелеу. Оған мыналар енеді: өз Отанына деген шынайы сүйіспеншілік және шын берілгендік; ұлы халыққа, оның ерлігіне, басынан өткен сынақтары мен шешімі табылмаған мәселелеріне қатыстылығына мақтаныш, ұлттық рәміздер мен қасиеттерді қадірлеу; мемлекет пен қоғамға адал және бар ынтасымен қызмет етуге даярлық.

Бүгінгі күні балалар мен жастардың патриоттық тәрбиесі патриоттық сананы, өз Отанына деген адалдық пен берілгендік сезімін қалыптастыру,

азаматтық борыш пен негізгі конституциялық міндеттерді орындауға деген дайындық талаптарына толығымен сай келе бермейді. Атқарылып отырған жұмыс еліміздің азаматтарының бойында патриоттық сананы қалыптастыру жөнінде стратегиялық міндеттерді толықтай кешенді шешуді қамтамасыз ете алмайды.

Әлемде азаматтардың бойында ұлттық нышандарға - Туға, Елтаңбаға, Әнұранға, ұлттық мерекелерге патриоттық сезімді, оларға құрметпен қарауды мақсатты түрде қалыптастырып отырған дамыған елдер аз емес. Көптеген елдерде мемлекеттік нышандар мемлекеттің оң бейнесін жасаудың негізі ретінде пайдаланылады, ұлттық мақтаныштың белгісі болып табылады, патриоттық сезім мен ерік-жігерді танытудың нысанасы ретінде пайдаланады. Мемлекеттік нышандардың көмегімен азаматтар бойына еліне деген мақтаныш пен патриоттық сезім дәйекті де табанды тәрбиеленеді.

Елдің азаматын тәрбиелеудегі тежемелі факторлардың қатарында патриотизм мен демократиялық нанымдарды нысаналы қалыптастыру үшін жаңа қазіргі заманға технологияларды пайдалануға қабілетті, біліктілігі жоғары мамандардың жеткіліксіздігін, азаматтарға патриоттық тәрбие беру жөніндегі әлеуметтік технологияларды әзірлеуде жеткілікті тәжірибесі бар гуманитарлық бейіндегі ғылыми-зерттеу ұйымдарының аздығын атаған жөн. Өскелең ұрпаққа патриоттық тәрбие беру мәселелеріндегі қазіргі проблемаларды шешу үшін тұтастай алғанда тәрбиеге принципті түрде жаңа тұрғы қажет.

Ел бейнесін және Отанымен ажырағысыз байланыс сезімін мемлекет пен қоғам түрлі тетіктер мен институттар, ең алдымен, білім беру арқылы қалыптастырады. Осыған орай, білім алушыларды қазақстандық патриотизм рухында тәрбиелеу, елдің мемлекеттік нышандарын танымал етуді қамтамасыз ету жөніндегі жұмысқа білім беру мекемелері мен ұйымдарын белсенді түрде тарту қажет.

Әскери-патриоттық тәрбие - азаматтардың, әсіресе жоғарғы сынып оқушыларының, студенттердің, әскерге шақырылғанға дейінгі және әскердегі жастардың бойында жоғары патриоттық сезімді, өз Отанына деген берілгендік сезімдерін тәрбиелеуді қалыптастыру жөніндегі маңызды бағыттардың бірі. Қазақстанның баянды болашағы өскелең ұрпақтың қолында. Жас ұрпақты Отансүйгіштікке тәрбиелеу отбасынан бастау алып, білім ошақтарында жалғасын табады. Жастарды патриоттық рухта тәрбиелеу – барлық оқу орындарының, барлық пәндердің, соның ішінде «Алғашқы әскери дайындық» пәнінің алдында тұрған басты міндет. «Алғашқы әскери дайындық» пәнін Кеңестер Одағы тараған соң, орта оқу орындарынан алып тастау – жастарға әскери патриоттық тәрбие беру, оларды әскер қатарында қызмет етуге дайындау ісіне едәуір зиянын тигізіп, жалпы білім беру деңгейіне де әсер етіп, Қарулы Күштерінің жеке құрамының моральдық - адамгершілік сипатында көрініс тапты. Қазақстан Республикасының Қорғаныс министрінің 2014 жылғы 19 желтоқсандағы №606 «Алғашқы әскери дайындық туралы» қаулысы бойынша «Алғашқы әскери дайындық» пәні жалпы орта білім беретін

мектептер мен бастапқы және орта кәсіптік білім беретін ұйымдарда 1996 - 1997 оқу жылынан бастап қайта енгізілді.

Токсан ауыз сөздің тобықтай түйінін айтсақ, бүгінгі күннің заманауи талаптарына сай қызмет көрсететін- білім ошағы. Ал, ұстаздар ұжымы болса білімді, жігерлі, өз болашағына нық сенімді жас ұрпақты тәрбиелеу үшін тынымсыз еңбек етуде. Осындай білгір, білімді, қажырлы да қайратты ұстаздардан білім алып, қанаттары қатайған шәкірттерден болашақта Қазақстан Республикасына зор үлес қосатын нағыз мамандар шығатынына сенімдімін.

Жастарға әскери –патриоттық тәрбие берудің мақсаты-азаматтардың бойында жоғары патриоттық сананы, өз елі үшін мақтаныш сезімін қалыптастыру, Отанның мүдделерін қорғау жөніндегі азаматтық борышы мен конституциялық міндеттерін орындауға дайындығын тәрбиелеу.

Әскери-патриоттық тәрбие жастардың бойында патриоттық сезім мен азаматтықты қалыптастыруда маңызды рөл атқарады. Еркін елде өскен ұрпақтың рухы әрдайым биік болуы тиіс. Жастары жалын жүректі, өршіл намысты, биік рухты болса – ол елдің еңсесі де биік болады. Өршіл, намысшыл жас отаншыл, патриот келеді, халқына, өз ұлтына адал қызмет етуге ұмтылады.

Ел боламын деген мемлекеттер ең алдымен ұрпақ тәрбиесін бірінші орынға шығарған еді ғой. Ұл болашағы, ұрпақ тәрбиесінің дінгегі хақ дініміз исламда жатыр. Хадисте де, қасиетті Құран Кәрімде де отансүйгіштік туралы көп айтылады. Осыны санасына құйып өскен жас ертең өз Отанының нағыз патриоты болып шығатыны анық. Әйтпесе, бөгде ағымдардың жетегіне еріп, Отан қорғаудан жалтаратын жастардың саны уақыт санап өсе беретіні кәміл.

Кеудесіне “бұл менің елім, менің жерім” дейтін сенім ұялата білген жас қана өз елінің шынайы патриоты бола білмек. Ол үшін “баланы жастан” дейтін халық даналығын естен шығармасақ болғаны. Жас ұрпақты патриоттық, отансүйгіштік рухта тәрбиелеу еліміздің өсіп-өркендеуі үшін қызмет ететіні еш күмән туғызбайды.

Колледжде оқушыларға әскери-патриоттық тәрбие беру тек қана 1-2-бағамдарда өтілетін алғашқы әскери-дайындық сабағында ғана емес, сонымен қатар, барлық топ оқушыларына топта және сыныптан тыс өтілетін іс-шаралар арқылы беріледі. Колледжде әскери-патриоттық іс-шаралар әр оқу жылы басында жоспарланып, өткізіліп отырады.

Ұлы Отан соғысы, Ауған соғысы, тыл ардагерлерімен, әскери қызметтегі колледж түлектерімен кездесулер, кештер ұйымдастырылып, оқушыларға патриоттық тәрбие беру жоспарлы жүргізіледі.

Қазақ халқы – намысты қолдан жібермеген ержүрек, батыр халық. Батыр халықтың ұрпағы екенімізге мақтана отырып, ата-бабаларымыздан келе жатқан ұлттық дәстүрімізді жалғастыру, «Отан үшін жан пидә» деген аталы сөзді ұлықтау – біздің басты мақсатымыз.

Жас теңізшілер клубының үйірмелерінде тәрбие мен оқыту жүйесі арқылы оқушылардың патриоттық тәрбиесі, жеке тұлғалық дамуы үшін жағдайлар жасау

Романовская Лариса

Михайловна,

Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының «Балалар мен жасөспірімдер шығармашылығы орталығы» КМҚК директоры

Өскелең ұрпақты патриоттық тәрбиелеу-біздің қазіргі қоғамымыздың басты міндеттерінің бірі, ал балалық шақ - Отанға деген сүйіспеншілік сезімін қалыптастырудың ең құнарлы уақыты. Патриотизм отбасында қалыптаса бастайды, онда адамның санасында Отан бейнесі мен оған деген жеке көзқарас қалыптасады, өз еліне, оны мекендейтін адамдарға, оның мүдделеріне жауапкершілікпен қарау тәрбиеленеді. Қасым-Жомарт Тоқаев «Жастар жылының» жабылу салтанатында қазақстандық патриотизм формуласын айтты: «Дәл осы жас қазақстандықтар патриотизмнің алдыңғы қатарында болуы тиіс. Отандық патриотизмнің формуласы айқын әрі айқын: халық тарихын білу, мемлекетке деген құрмет, үнемі өзін-өзі дамыту, адалдық, жұмысқа қабілеттілік».

Лисаковскіден ең жақын теңізге дейінгі қашықтық мыңдаған шақырым болса да, қалада теңіз клубы жұмыс істейді. «Бригантин» жас теңізшілер клубы 1978 жылы 19 сәуірде Ангардағы қайық станциясында Тобыл өзенінің маңында орналасқан (ауданы - 463,9 м2). Клуб жетекшісі-қосымша білім беру педагогы Жердев Анатолий Викторович 2003 жылдың қыркүйегінен бастап балалар мен жасөспірімдер шығармашылығы орталығында жұмыс істейді. Анатолий Викторович - «Бригантина» жас теңізшілер клубының тәрбиеленушісі, клубқа 14 жасынан бастап бара бастады.

«Бригантин» жас теңізшілер клубының қызметі еңбек дағдыларын тәрбиелеуге, салауатты өмір салтын насихаттауға, өзен дел бойынша бастапқы білім алуға, шағын кемелерді жүргізу негіздеріне, такелаждық жұмыстарға, сондай-ақ төтенше жағдайларда қажетті мінез-құлық дағдыларына бағынады.

Клуб базасында екі үйірме жұмыс істейді: «Жас теңізші» және «Атлет». Сабақтар бекітілген кестеге сәйкес өтеді. Жас теңізшілер клубының оқу бағдарламасы Тобыл өзенінің су айдындарында теңіз теориясы, дене шынықтыру және жазғы практика теориясының үйлесіміне негізделген.

Клубтағы сабақтар тегін. Клубқа теңіз түйіндері туралы білуге, тренажерларда тербелуге, суға шығуға ниеті бар кез-келген адам келе алады. Әрине, көңіл көтермес бұрын теория мен егжей-тегжейлі нұсқау беріледі. Онсыз суға, сондай-ақ құтқару кеудешелерінсіз болмайды. 54 баланың үштен

бірі клубта бір жылдан астам уақыт болды. Олар «Бригантинде» өз уақыттарын тек жазда ғана өткізбейді - олар мұнда жыл бойы жоғалады.

Теңіз ісінде төзімділік қажет болғандықтан, дене шынықтыруға теория сияқты көңіл бөлінеді. Клуб тәрбиеленушілері өздері жасаған тренажерлармен айналысады. Клубта бильярд, теннис үстелі бар. Қыс мезгілінде клуб тәрбиеленушілері ескектерді, қайықтарды шағын слесарлық жөндеуден өткізеді.

Көктемде балалар клуб қайықтарын навигацияға дайындай бастайды, ал жазда олар суда жаттығады, сонымен қатар Тобыл өзенімен жүреді. Жазғы кезеңде балалар қайық-құтқару станциясында айналысады: жүзу құралдарында Бағдарламаны практикалық пысықтау. Сабақ үшін ангарда құтқару кеудешелері, үрлемелі қайықтар бар.

Клуб - бұл спортпен шұғылдануды теңіз тәжірибесін үйренумен үйлестірудің тамаша мүмкіндігі, сонымен қатар ұмытылмас жазғы демалысты өткізу мүмкіндігі.

Клуб базасында көптеген іс-шаралар өтеді: Әскери-теңіз күштері күніне арналған мереке, қайықтар мен байдаркаларда көрсетілімдер, Нептун мерекесі, клуб ішіндегі ауыр атлетика жарыстары, жас теңізшілер клубының бірінші басшысы Якомаскин Анатолий Васильевичті еске алуға арналған дәстүрлі қалалық бильярд жарыстары.

Осы жылдар ішінде қаламыздың екі мыңға жуық жастары «Бригантин» жас теңізшілер клубында школу мектебінен өтті. Олардың арасында өз өмірін теңізбен, өзенмен мәңгілікке байланыстырғандар бар (тамақ Николай, Хомич Сергей, Отбросов Николай, Швецов Анатолий және басқалар). Бұрынғы күйшілердің орналасқан жерінің географиясы Шығыс, Сахалин, Санкт-Петербург, Петропавл-Камчатский, Еділ бойымен жүреді, бірақ Лисаковіде барғанда олар міндетті түрде өз клубтарына келеді.

Жас теңізшілер клубы-өмір мектебі, оны бітіргеннен кейін білім артық болмайды.

Әскери-патриоттық тәрбие мектептегі тәрбие жұмысының маңызды бағыттарының бірі ретінде

Абуова Бахытжамал

Жаксалыковна,

*Қостанай облысы білім
басқармасының «№6 жалпы білім
беретін мектебі» КММ
директорының тәрбие жұмысы
жөніндегі орынбасары*

Қазақстан Республикасында жастарды әскери-патриоттық тәрбиелеу мемлекеттік жастар саясатының басым бағыттарының бірі болып табылады. Әскери-патриоттық тәрбие арқылы жас ұрпақ Отанды қорғауға қажетті жеке қасиеттерді дамытып, қалыптастырады.

Әскери-патриоттық тәрбиенің мақсаты - жастардың азаматтығын, патриотизмді маңызды рухани-адамгершілік және әлеуметтік құндылықтар ретінде дамыту, оның бойында кәсіби маңызды қасиеттерді, дағдыларды және олардың қоғам өмірінің әртүрлі салаларында, әсіресе әскери және онымен байланысты басқа да мемлекеттік қызмет түрлерінде белсенді көрінуіне дайындығын, әскери борышына адалдығын қалыптастыру. бейбіт және соғыс уақытында, жоғары жауапкершілік пен тәртіптілік жағдайында.

Қазіргі әлем азаматтық парыз сезімін, Отанға деген сүйіспеншілікті, тарихи өткенді құрметтеуді дамыта алатын жаңа тәрбиелік тәсілдерді талап етеді.

Әскери-патриоттық тәрбие-бұл біртұтас кешен, оның негізі оқу курстары, әсіресе сыныптан тыс жұмыстар арқылы жүзеге асырылатын саяси, патриоттық, құқықтық және адамгершілік білім болып табылады. Мұндай тәрбие оқушылардың бойында жоғары патриоттық сананы, өз Отанына деген адалдық сезімін, Отан мүддесін қорғау жөніндегі азаматтық борыш пен конституциялық міндеттерді орындауға дайындығын қалыптастыруға ықпал етуі тиіс

Әскери-патриоттық тәрбиенің негізгі объектісі Қазақстан жастарының өзі болып табылады, олардың арасында тұлғаның адамгершілік, рухани, мәдени, физикалық және басқа да даму негіздері қаланады.

Әскери-патриоттық тәрбие жүйесіне енгізіле отырып, жастардың өзі де патриоттық тәрбие субъектісі ретінде әрекет етеді. Әдетте, жастарды әскери-патриоттық тәрбиелеу жоспарлы, жүйелі, тұрақты және мақсатты болуы керек.

Біздің мектеп оқушыларын патриоттық тәрбиелеуде ерікті мектеп жанындағы ұйым болып табылатын «ЖАС САРБАЗ» әскери-патриоттық клубы жетекші рөл атқарады, ол жас ұрпақты қазақстандық патриотизм, өз Отанына деген сүйіспеншілік пен құрмет рухында тәрбиелеу, сондай-ақ

жастарды ҚР Қарулы Күштерінде қызмет етуге дайындау тұрғысынан оқушылармен және әскерге шақырылғанға дейінгі жастармен жұмыс істеуге арналған.

Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы №1080 қаулысымен бекітілген орта білімнің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленді

«Жас сарбаз» клубын ұйымдастыру және өткізу үшін Қазақстан Республикасының білім беру ұйымдарында жастарды бастапқы әскери және технологиялық даярлау жөніндегі бағдарлама негіз болып табылады:

- «Әскери қызмет және әскери қызметшілердің мәртебесі туралы» 2012 жылғы 16 ақпандағы Қазақстан Республикасының Заңы.

– Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2013 жылғы 11 ақпандағы №118 қаулысы: «Азаматтарды әскери қызметке даярлау, мен өткізуді ұйымдастыру, сондай-ақ бастапқы әскери және технологиялық даярлық бойынша оқу-материалдық базаны қалыптастыру қағидаларын бекіту туралы».

Әдістемелік ұсынымдар:

«Жас сарбаз» клубында оқуға және сабаққа 14-17 жастағы ұлдар мен қыздар жіберіледі. Оқушылар қарумен жұмыс істеу кезіндегі қауіпсіздік шараларын және атыс қаруының құрылғыларын жақсы зерделеуі керек. Клубтағы сабақтар сабақтан тыс уақытта, аптасына бір сағаттан немесе екі сағаттан тұрады. Әр сабақтың ұзақтығы - 1 оқу сағаты, оқу сағаты-45 минут.

Мақсаты:

- оқушыларда ату спортында жоғары нәтижелерге қол жеткізуді ғана емес (өзін-өзі ұстай білу, зейінділік және дербестік) қамтамасыз ететін осындай қасиеттерді дамыту сонымен қатар оқушының әлеуметтік тәжірибесін қалыптастырады: Отанды қорғауға дайындық, ұжымшылдық, достық.

- оқушылардың қоғамдағы қарым-қатынасқа дайындығын қалыптастыру және өмірлік қиындықтарды жеңу, өз күштері мен мүмкіндіктерін тексеру, белсенді өзін-өзі тәрбиелеу.

Оқыту міндеттері:

- Балалар мен жасөспірімдердің жан-жақты дене дамуын жетілдіру, Отанға деген жоғары патриоттық сезімдерді және Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерінде қызмет етуге дайындықты тәрбиелеу.

- Оқушылар мен жастарды пневматикалық мылтықтан оқ ату бойынша жүйелі сабақтарға тарту, президенттік тесттер мен нормативтерді тапсыру.

- Балаларды атыс теориясының негіздеріне, қазіргі заманғы атыс және спорттық қарудың материалдық бөлігіне, оқу атыстары мен жарыстар кезінде қару-жарақ пен оқ-дәрілермен жұмыс істеу кезіндегі қауіпсіздік шараларына, Қазақстан Республикасы армиясы мен шет мемлекеттердің қазіргі заманғы қаруын зерделеуге үйрету.

Тәрбиелік:

Әскери-қолданбалы спорт түрлеріне деген сүйіспеншілікке тәрбиелеу, патриотизмді, Қазақстан Республикасының армиясына және олардың тарихына құрмет көрсетуді дамыту. Оқушылардың бойында шыдамдылықты,

табандылықты, жанқиярлықты қалыптастыру. Әр түрлі позициялардан ату дағдыларын қалыптастыру.

Дамыту:

Қоғамда дұрыс мінез-құлықты қамтамасыз ететін тұлғаның рухани және физикалық қасиеттерін дамыту, жасөспірімдердің көшбасшылық қасиеттерін дамытуға, топта, ұжымда жұмыс істеу дағдыларын дамытуға ықпал ету.

Білім, білік және дағды:

Атыс негіздері туралы білім алу, пневматикалық мылтықтан ату дағдыларын алу, жалпы дене шынықтыруды нығайту және дұрыс позаны қалыптастыру үшін физикалық жаттығулар жасау дағдыларын алу.

«ЖАС САРБАЗ» әскери патриоттық клубында 20 тәрбиеленуші, сабақтар аптасына 2 сағат көлемінде өткізіледі, оқу кезеңі 68 сағатқа есептелген, АӘД кабинеті, пневматикалық мылтықтан атуға арналған атыс тирі бар, 2021 жылы «Жас Сарбаз» жаңа нысаны сатып алынды.

Оқушыларды әскери-патриоттық тәрбиелеу мәселесінде оқушылардың әскери оқу орындарына одан әрі түсуі мақсатында әскери - кәсіптік бағдарлауға назар аударылады. Мектепте Қазақстан Республикасының және шет мемлекеттердің әскери оқу орындарының тізімдері бар, қажетті құжаттарға түсу және беру қағидалары бар үгіт-насихат стенді бар. Оқушылармен және олардың ата-аналарымен Қазақстанда да, шет мемлекеттерде де әскери оқу орындарында оқудың баламалылығы туралы әңгімелер өткізіледі.

Оқу жылы кезінде, 2023 жылғы 02 ақпанда 9-11 сынып оқушыларымен Лисаков қаласының қорғаныс істері жөніндегі бөлімінің, Шоқан Уәлиханов атындағы ҚР Қорғаныс министрлігінің Кадет Корпусының өкілдерімен-Ақмола облысы Щучинск қаласының қазақстандық Қарулы күштері мен Әскери институт үшін кәсіби кіші командалық құрамды даярлауға маманданған Қазақстан Республикасының орта әскери оқу орны-әңгімелесулер мен кездесулер өткізілді ҚР ҚМ Сағадат Нұрмағамбетов атындағы Құрлық әскерлерінің Ақтөбе қ. ҚР ҚМ Әуе қорғанысы күштері Әскери институтының әскери оқу орындарының демалушыларымен бірге әскери оқу орындарына түсу үшін жастарды әскери-кәсіптік бағдарлау бойынша офицерлер құрамын даярлауға маманданған Алматы.

Білім алушылар азаматтық патриотизмді тәрбиелеуге бағытталған сыныптан тыс іс-шараларға қатысады. Мысалы: Жас сарбаз әскери-патриоттық үйірмесінің мүшелерінің қатысуымен Бастапқы әскери және технологиялық дайындық пәні бойынша «Калашниковтың қару жасау тарихы, оның конструкторы Михаил Калашников туралы. Калашников автоматын толық бөлшектемеу және құрастыру», интернационалист-жауынгерлермен кездесу, дөңгелек үстелдер, әндер құрылысын қарау, жеңіс күні, әскери-далалық жиындар және т. б.

Білім алушылар азаматтық патриотизмді тәрбиелеуге бағытталған сыныптан тыс іс-шараларға қатысады. Мысалы: Жас сарбаз әскери-патриоттық үйірмесінің мүшелерінің қатысуымен Бастапқы әскери және технологиялық дайындық пәні бойынша «Калашниковтың қару жасау

тарихы, оның конструкторы Михаил Калашников туралы. Калашников автоматын толық бөлшектемеу және құрастыру», интернационалист-жауынгерлермен кездесу, дөңгелек үстелдер, әндер құрылысын қарау, жеңіс күні, әскери-далалық жиындар және т. б.

Облыстық жарыстарда 2022 жылғы 17 наурызда Лисаков қаласында «SPORT FEST KAZAKHSTAN» әскери-спорттық спортынан біздің оқушылар Пургин Владислав 10Б сынып, Издыбаев Тимур 8а сынып, Козак Карина 11Б сынып жалпы командалық 2 орын алды.

Қалалық жарыстарда 2022 жылғы 4 мамырда Лисаков қаласында «ОТАН ҚОРҒАУШЫ» әскерилендірілген спорт түрінен жарысты «Лисаков қаласы әкімдігінің ішкі саясат бөлімі» ММ өткізді, біздің команда жалпыкомандалық 2 орынға ие болды.

2022 жылғы 9 желтоқсанда Қазақстан Республикасының Тәуелсіздік күніне арналған оқ атудан қалалық жарыстарда оқ атудан жеке есепте 9а сынып оқушысы Тимур Издыбаев 1 орынды, 8Б сынып оқушысы Занин Руслан 2 орынды, жалпы командалық 2 орынды иеленді.

2022-2023 оқу жылы «ЖАС САРБАЗ» әскерге шақырылғанға дейінгі жастар арасындағы қалалық спартакиадада жарыс 4 кезеңде өткізілді.

1 кезең «Ұлан» операциясы 2023 жылдың 10 ақпанында өткізілді, 11а сынып оқушысы Али-аға Роман жеке есепте 1 орын, жалпы командалық 2 орын алды.

2 кезең «Мерген» операциясы 2023 жылдың 10 наурызында өткізілді, оқ атудан жеке есепте 8б сынып оқушысы Занин Руслан 3 орын, 11Б сынып оқушысы Пургин Владислав жеке есепте АК-74 автоматын толық бөлшектеу және құрастыруда 3 орын, жалпы командалық 2 орын алды.

1 кезең «Ұлан» операциясы 2023 жылдың 10 ақпанында өткізілді, 11а сынып оқушысы Али-аға Роман жеке есепте 1 орын, жалпы командалық 2 орын алды.

2 кезең "Мерген" операциясы 2023 жылдың 10 наурызында өткізілді, оқ атудан жеке есепте 8б сынып оқушысы Занин Руслан 3 орын, 11Б сынып оқушысы Пургин Владислав жеке есепте АК-74 автоматын толық бөлшектеу және құрастыруда 3 орын, жалпы командалық 2 орын алды.

3 кезең «Защита» операциясы 2023 жылдың 14 сәуірінде өткізілді жалпы командалық 2 орын.

4 кезең әскерилендірілген спорт операциясы 2023 жылдың 5 мамырында өткізілді жалпы командалық 1 орын.

«ЖАС САРБАЗ» әскерге шақырылғанға дейінгі жастар арасындағы спартакиада қорытындысы бойынша № 6 мектеп 2 орынға ие болды.

Республика оқушыларына әскери-патриоттық тәрбие беру жүйесінің жұмыс істеуінің қорытынды нәтижесі оқушылар деңгейінің рухани және мәдени көтерілуі, мемлекет пен оның қорғаныс қабілетін нығайту, ішкі саяси, әлеуметтік және экономикалық тұрақтылыққа қол жеткізу, қылмыс деңгейінің айтарлықтай төмендеуі, қоғамда толерантты ортаны қалыптастыру, білім беру мен ғылымның сапасын жақсарту, ел азаматтарының дене шынықтырумен және спортпен жаппай айналысуы, жаман әдеттерден, салауатты өмір салтын қалыптастыру.

«Жақында Қазақстан Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев Қорғаныс Министрлігі алқасының кеңейтілген отырысында балаларда әскери-патриоттық тәрбиені дамытуды, болашақ әскери инженерлерді, IT-мамандарды, робототехниктерді, жасанды интеллект бойынша мамандарды тәрбиелеуді ұсынды. Бұл Smart буыны деп аталады және ол үшін "Жас сарбаз» қозғалысының негізінде әскери тәрбие мен цифрлық технологияларға ең алдымен физика-математикалық бейімділігі бар мамандандырылған мектептерде еңкейтілген Smart-sarbaz үйірмелерін құру . Болашақта біздің мектеп базасында осындай үйірме ашылады деп үміттенеміз.

«ЕББҚ бар балаларды әскери-патриоттық тәрбиелеудегі заманауи тәсілдер» шеберлік сабағы

Харченко Иван Михайлович,

БӘЖТД педагогы,

Шваб Михаил Иванович,

Қостанай облысы әкімдігі білім

басқармасының «№1 жалпы білім

беретін мектебі» КММ дене

шынықтыру мұғалімі

Мемлекеттің маңызды міндеттерінің бірі жастарды әскери-патриоттық тәрбиелеу болып табылады, оның негізінде ел жастарын ҚР Қарулы Күштерінде қызмет етуге дайындау, әскерге деген сүйіспеншілікке тәрбиелеу, Қазақстанға қатыстылығы үшін жоғары мақтаныш сезімін қалыптастыру, Отанды қорғауға тұрақты дайындық жатыр.

Бүгінгі таңда ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды тиімді патриоттық тәрбиелеу-бұл өзіне деген сенім, ол білетін және білетін нәрсеге деген сенім, өзін-өзі бағалау.

Мұндай тәрбиенің тиімділігі баланың шындыққа деген қарым-қатынас жүйесінде, оның шығармашылық берілгендігінде көрінеді.

Осыған сүйене отырып, БӘЖТД және ФК нысандарын интеграциялау бағытында іс-шаралар кешенін құру қажеттілігі туындайды, мысалы:

- физикалық қасиеттерді дамыту: төзімділік, күш, жылдамдық;

-әскери-қолданбалы сипаттағы қозғалыс әрекеттері.

- әдептілік пен ритақ сезімін дамыту

Соңғы нәтижелерге қол жеткізудің негізгі құралдарын бөлуге болады:

- жалпы дамыту жаттығулары: салмақ жаттығулары, гимнастика, кросс, жорғалау;

- ойындар.

- Алайда патриотизмді дамыту үшін әлеуметтік кеңістік мектеп қабырғаларымен шектелмейді. Бұған «Жас Сарбаз» клубының үйірме жұмысы арқылы қол жеткізуге болады.

Патриоттық тәрбие бойынша жұмыс нысандары үнемі жаңартылып отырады және мектептің оқу және сыныптан тыс жұмыстары арқылы жүзеге асырылады, бұл-

- Қазақстан мерекелеріне арналған сынып сағаттары, викториналар;

- "Даңқ полкі"акциясы;

- соғыс және еңбек ардагерлерімен кездесулер;

- батылдық пен есте сақтау сабақтары;

- патриоттық ән байқауы;

- патриоттық бағыттағы конкурстар мен іс-шараларға қатысу;

- оқырмандар сайысы;

- соғыс уақытындағы суреттерді қарау;
 - өткен және қазіргі батырлар туралы әңгімелер;
 - Қазақстанның мемлекеттік рәміздерін зерделеу бойынша іс-шаралар өткізу;
- Ал енді біз сендерге көрсетеміз және сендермен бірге өз жұмысымызда қолданатын жаттығуларды орындаймыз.

1. Оқушыларда такт пен ырғақты дамытуға бағытталған жаттығу.

Бұл бұрғылау қадамының дұрыс және дәл орындалуына қол жеткізуге көмектеседі:

- мұғалім белгілеген траектория бойынша музыкаға секірулерді орындау. Жаттығуды бүкіл топ кезектесіп орындайды.

2. Саптық қадам техникасын жақсартуға ықпал ететін үйлестіру баспалдақтарындағы жаттығулар:

- әр ұяшыққа сол аяғынан бастап және қолдың дұрыс қимылымен қадам жасаңыз. Біз сондай-ақ жылдамдық пен төзімділікті дамыту үшін жылдам қарқынмен орындаймыз.

- әр торға сол аяғынан қадам жасаңыз, біз екі аяғымызбен кіреміз. Біз сондай-ақ жылдамдық пен төзімділікті дамыту үшін жылдам қарқынмен орындаймыз.

- әр ұяшыққа сол жақтан бастап қадам жасаңыз, екі аяғыңызбен де жүріңіз. Біз сондай-ақ жылдамдық пен төзімділікті дамыту үшін жылдам қарқынмен орындаймыз.

3. Теннис доптарымен кинезиологиялық жаттығулар. Бұл жаттығуларды қолдану оқушылардың есте сақтау қабілетін, зейінін, сөйлеуін, кеңістіктік көріністерін, ұсақ және жалпы моторикасын жақсартуға мүмкіндік береді, шаршауды азайтады, ерікті бақылау қабілетін арттырады. АК-74 бөлшектеу және құрастыру үшін біз саусақтардың жылдамдығы мен ептілігін жаттықтыруымыз керек және бұл жаттығулар бізге өте жақсы көмектеседі.

4. Қорытындылай келе, Сіздерге «Қазан Доп» қазақ ұлттық ойынын ойнауды ұсынғымыз келеді. Осы ойынның көмегімен біз дәлдікті, дәлдікті жаттықтырамыз және оқушыны ату сияқты зейінді және сабырлы болуға үйретеміз.

- Өскелең ұрпақты патриоттық тәрбиелеу туралы айта отырып, жастар үшін Отанымыздың батырлық өткенінде оларды тәрбиелеу арқылы күресуге әлі кеш емес екенін ерекше атап өткен жөн. Өткенді есінде сақтамайтын, болашағы да жоқ және бүгін біздің балаларымызға не салатынымыз ертең тиісті нәтиже береді. Бұл-жастарды патриоттық тәрбиелеу ісіндегі әрбір педагогтың мемлекеттік тәсілі.

Табиғи жағдайда автономды өмір сүру

Какимжанов Кайрат

Какимжанович,

*Қостанай облысы білім
басқармасының «Абай атындағы
жалпы білім беретін мектебі»
КММ, БӘЖТД педагогы*

Автономды өмір сүру – адамның немесе адамдар тобының табиғат ортасында қалып , қиын жағдайда тап болғандағы өмір сүру (аман қалу) әрекеттері . Ол ерікті немесе мәжбүрлі болуы мүмкін.

Ерікті автономия – адам немесе адамдар тобының өз еркімен , белгілі бір мақсатпен табиғи жағдайға ауысып , өз бетінше өмір сүруге көшуі.

Табиғи ортада өз еркімен қалу мақсаттары әртүрлі болуы мүмкін : белсенді саяхат, жиһанкездік, жеке спорт түрлері және т.б. Мұнда алға қойылған мақсаттарды ескере отырып, жан-жақты дайындық жүргізіледі : қажетті жабдықтар мен киім таңдалады; баратын (жүріп өтетін) орынның ерекшеліктері зерттеледі, алдағы қиындықтарға физикалық және психологиялық дайындық жүргізіледі .

Практикалық жұмыс

Тамақ пен су табу.

Су қоры шектеулі болған жағдайда оның шығын нормасын белгілеу , шөлді тудыратын тамақтың мөлшерін азайту қажет. Міндетті түрде күннен қорғайтын пана құру , ыстық уақытта киімді шешпеу керек , жылу жүктемесін минимумға дейін төмендететін әрекеттер тәртібін ұстану керек.

Азық – түлікпен қамтамасыз ету , аштықты басу үшін жас бұтақтар мен ағаштардың , бұталардың жапырақтарын , сондай –ақ өсімдіктер мен жидектерді тамақ ретінде пайдалануға болады. Жидектер мен өсімдіктерді жинау кезінде сақ болу қажет. Көптеген жеуге жарамды өсімдіктердің арасында улылары да бар. Олар ауыр улануға алып келуі мүмкін.

Бұлақ , өзен, көл, тоған сияқты табиғи су қорлары мен көздері , сондай-ақ атмосфералық жауын-шашын (жаңбыр, қар, шық, қырау, мұз) болмаған жағдайда , шөлді басу үшін шырынды жапырақтары мен жидектері бар усыз өсімдіктерді, сонымен қатар ағаштардың жас бұтақтарын пайдалануға болады. Суды зарарсыздандыру үшін табиғи сүзгілерді (кұм), пантоцид таблеткаларын (1 л суға 1-2 таблетка, 30 мин. ұстау), йодты (1 л-ге 8-10 тамшы) пайдалану немесе суды қайнату қажет.

Шөлді аудандарда өмір оазис, яғни жерасты сулары немесе жауын-шашын жиі түсуі нәтижесінде жиналған су айдынының айналасында орналасқан жасыл аралдардың маңында шоғырланған. Мұндай орындардан

картасыз және тұщы су қорынсыз кетпеген жөн, өйткені бір оазистен екінші оазиске дейінгі жол көбінесе өте ұзақ.

Шөл далада судың бар-жоғын аңдар мен құстардың мінез –құлқын , әрекетін бақылай отырып аңғаруға болады. Аң іздері , олардың тезегі , құмдағы індер осы жерде тіршілік нәрі бар екенін көрсетеді, демек жақын жерде аз болса да , су көзі болуы мүмкін. Сондай-ақ су көзінің бар –жоғын таңсәріде немесе күн батқанда аспанда шоғырланып айнала ұшқан құстардың үйірі , сонымен қатар тал, пальма, ақбадам, үш қырлы терек, қоға, рауғаш сияқты өсімдік түрлерінің өскені дәлелдейді.

Егер жақын жерде су айдыны (өзен, көл) байқалса . онда бұтақтардың (ағаш жөкесінен қармақ жасап, ал жылтырауығы ретінде түйме, түйреуіш немесе кез келген жылтырайтын затты пайдаланып) көмегімен балық аулауға болады.

Құстарды аулау үшін бұтақ немесе жөкеден қақпан, есігі жабыла қалатын тор, жасауға болады.

« Ұшқыштар» тобы

Автономды өмір сүру – адамның немесе адамдар тобының табиғат ортасында қалып , қиын жағдайда тап болғандағы өмір сүру (аман қалу) әрекеттері. Ол ерікті немесе мәжбүрлі болуы мүмкін.

Мәжбүрлі автономия - адамның еріксіз жағдайларға байланысты табиғи ортада қалып , онда өз бетінше өмір сүруге мәжбүр болуы. Мұнда ол бұл жағдайға дайындалмаған күйде түседі, сондықтан қауіпсіздік оның психологиялық жағдайына, осы экстремалды жағдайдан шығу үшін өзінің барлық білімі мен біліктілігін жұмылдыру қабілетіне байланысты болады. Осындай жағдайға тап болған адамдар қоршаған ортаның әсерінен ғана емес, қорқыныш және әлсіздікпен де күресуге мәжбүр болады.

Жеке іс-қимыл жоспарын анықтап, адам әрбір нақты жағдайдан шығу үшін аман қалу тәсілдерін жасай алады. Жоспарды әзірлеу үшін не істеу керектігін нақты білу жеткілікті. Ең алдымен, мүлік, құрал-жабдықтардан не бар екенін анықтау , содан кейін өзге адамдармен байланысуға мүмкіндік беретін сигналдық құралдарды ойластыру, уақытша пана орнату, азық –түлік пен су табу, бағдарлау және кез келген елді мекенге шығу бағытын іздестіруді бастауға болады. Іс –қимыл жоспарын анықтағаннан кейін, аман қалу тәсілдерін ойластыру керек.

Практикалық жұмыс

Байланыс және сигналдық құрылғылар.

Өзінің орналасқан жерін от жағып немесе түтіндетіп , ағашқа алау жағып, бензин, май сіңдірілген құм салынған ыдысты жағу арқылы білдіруге болады. Қарда немесе ашық жерлерде апат белгілерін ағаш бұтақтарымен, мата қиындыларымен жазу салу арқылы беруге болады. Сигналдық құрамдастырылған патрондар болған жағдайда, белгі беру үшін күндіз ашық қызғылт сары түсті, ал түнде ашық қызыл түсті патрондар қолданылады. Күн шуақты ауа райында апаттық дабыл ретінде айнаның көмегімен күн сәулесін шағылыстыруға болады. Ұшқыш 1-1,5 км биіктікте күннің шағылысқан

сәулесін шамамен 20 км қашықтан көреді. Айна ретінде консерв құтысын, белбеудің жалпақ айылбасын. шоколад жұқалтырын қолдануға болады.

«Автоматшылар» тобы

Автономды өмір сүру – адамның немесе адамдар тобының табиғат ортасында қалып , қиын жағдайда тап болғандағы өмір сүру (аман қалу) әрекеттері . Ол ерікті немесе мәжбүрлі болуы мүмкін.

Алып жүретін авариялық қор- бұл адамның күтпеген қиын жағдайлар үшін өзімен бірге алып жүретін құралдар, материалдар, азық – түлік өнімдері, дәрілердің және т.б. бөлек жинақталған ең аз мөлшерлі жиынтығы.

Әрбір нақты алып жүретін авариялық қордың құрамы жоспарланған жағдайларға (баратын жер ерекшеліктеріне), шектеулі салмаққа , көлемге және басқа да көптеген факторларға байланысты. Әдетте оған кесетін құрал (пышақ және т.б.), жеке ерекшеліктер мен кезігетін жағдайларды есепке ала отырып, алғашқы көмек қобдишасы, жоғары калориялы тамақ (концентраттар, шоколад, қант, қақталған ет), сондай-ақ осы нақты жағдайларда қажетті арнайы компоненттер (су, қару, от көзі, балық аулау құралдары, электрмен қоректендіру элементтері , компас, сигналдық құралдар және т.б.) кіреді. Жинақтың құрамы белгілі бір уақыт кезеңіне байланысты есептеледі, сол уақытта өмір сүруге жеткілікті болуы қажет. Бұл уақыт жиынтық сипаттамасында және әдетте оның таңбалау белгісінде көрсетіледі. Алып жүретін авариялық қордың ерекшелігі оның ықшамдылығында (шағын өлшемді және салмағы аз).Бұл оны үнемі алып жүру кезінде ыңғайлы.

Алып жүретін авариялық қорды таңдау дайындық деңгейіне байланысты. От жағу үшін біреу сіріңке қорабын толық жұмсаса, ал біреу бір сіріңкемен- ақ жаға алады. Алып жүретін авариялық қорды өз бетінше дайындау үшін футляр ретінде сабын қорабын немесе жеке дәрі қобдишасының құтысын пайдалануға болады.

Туристік жорыққа арналған алып жүретін авариялық қордың үлгілік құрамы: 3-5 сіріңке , полиэтиленге дәнекерленген күкірт тұтандырғыш, дезинфекцияланған және балауыз қағазға оралған өткір жүз (ұстара жүзі), 2-3 ине және 2 метр жіп, 2-3 түйреуіш , компас нұсқары , шырақ , 3-4 қармақ, 3-4 жүкше және 2 метр қармақ қылы, ауа шары (суға арналған авариялық ыдыс). Практикалық жұмыс.

Уақытша пана . Қолда бар немесе табиғи материалдардан жасалады. Ол ең алдымен жауыш- шашыннан, қатты желден , күннің тікелей сәулесінен қорғауы керек. Әмбебап құрал ретінде тентті пайдалануға болады. Жерге түрлі бұрышпен орнатылған тент тек қорғап қана қоймай, от жылуын сақтап, жақсы пана бола алады.

Үйме түрінде жиналған құрғақ бұтақтар жақсырақ жанады. Отты қабық, құрғақ ағаштардың түбірі , таяқша немесе жуан арқан көмегімен алуға болады, бірақ ұшқынды алудың ең жақсы тәсілі – тасты тасқа соғу (тас гранит сынығы болуы тиіс, өйткені бор шөгінділерінің тастары жұмсақ келеді, ұшқын бермейді). Ұшқынды болатты болатқа немесе қатты тасты болатқа соғып та алуға болады.

Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының «Психологиялық қолдау және қосымша білім беру өңірлік орталығы» КММ

8 (7142) 51-18-49 Директор

8 (7142) 51-14-84 Бухгалтерия

8-(7142) 52-41-07 Психологиялық жұмыс бөлімі

8 (7142) 52-41-06 Директордың орынбасары, әдістемелік жұмыс бөлімі

Сайт: <https://rcppido.kz>

Электрондық пошта: oskc2007@mail.ru